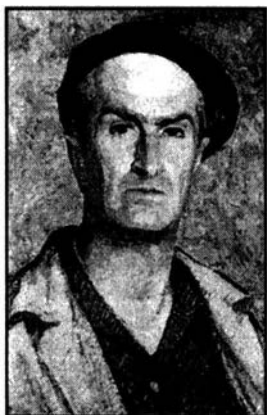

IOAN CÂRDEI

PICTOR, SCULPTOR ȘI GRAFICIAN

DOROHOIAN

Prof. Gh. AMARANDEI

IOAN CÂRDEI
– Autoportret, 1968

renumiții profesori: C. Iancu, I. Botezatu, M. Grumăzescu, T. Crudu, D. Furtună, I. Constantinescu ș.a.

Încă din primii ani ai gimnaziului se îndrăgostește de artele plastice, impresionat fiind de lucrările de pictură și desen ale profesorilor săi, N. Popovici-Lespezi și I. Manoliu. Sub îndrumarea acestora a obținut succese deosebite la concursurile de pictură și desen în cadrul Societății „Tinerimea Română”, dar și pe plan local. Gazeta Dorohoiului și alte publicații popularizează în această perioadă (1918-1926) reușita expozițiilor de pictură și desen ale elevilor din liceu, organizate anual de profesorul N. Popovici-Lespezi ajutat de elevul său Ioan Cârdei, viitor artist plastic.

Între anii 1926-1930, urmează cursurile Școlii de Arte Frumoase din București – secția pictură. Fiind un student eminent, participă în 1926 și 1927 la colonia de vară a picturii din Baia Mare. Încă din acești ani lucrările sale de pictură și desen sunt apreciate elogios, fapt pentru care primește din partea Academiei premiul „Lecomte du Nouy” (1926).

În 1927, cu prilejul „Semicentenarului neatămării” și al Societății „Tinerimea Română”, organizează prima expoziție personală de desen și pictură la Dorohoi.

După absolvirea Școlii de Arte Frumoase se dedică picturii, sculpturii și graficii, paralel cu activitatea la catedră. Astfel, participă cu lucrări de desen și pictură la: Salonul de toamnă (1931), Salonul de artă plastică al artiștilor din învățământ (1937), Salonul de toamnă (1937), Salonul de artă al Bucovinei (1942), Salonul Moldovei (Iași, 1943) ș.a. Ca sculptor, execută Monumentul lui Ciprian Porumbescu din Suceava (1933) și bustul lui Mihai Eminescu din Cernăuți (1940), bust dispărut în cel de-al doilea război mondial, apoi diferite reliefuri și capete răspândite din țară și peste hotare.

Ca o recunoaștere a succeselor sale artistice, este distins cu ordinul „Coroana României” în grad de cavaler (1934).

Fiind un mare patriot sprijină, ca membru fondator, Reuniunea „Ciprian Porumbescu” din Suceava (1933) și desfășoară o prodigioasă activitate în cadrul „Societății pentru cultură și literatură română din Bucovina” (1943).

După al doilea război mondial, se stabilește în București unde desfășoară o susținută activitate didactică și social-culturală. Ca membru fondator al Cenaclului de artă plastică „Ion Andreescu” al profesorilor de desen din Capitală, a expus permanent la toate expozițiile colective și a organizat, în cadrul aceluiași cenacлу, trei expoziții personale: „București 500” (1959), „Imagini din București” (1963) și „Aspecte din Capitală” – expoziție de grup împreună cu Vera Ceslovski-Nițescu și Jean Nițescu (1966).

Ca profesor de desen, timp de 22 ani, la diferite licee militare și de cultură generală („I.L. Caragiale” - 15 ani), apoi ca lector universitar la Institutul Pedagogic de 3 ani (1962-1967) a realizat o colecție de peste 5000 de lucrări cu aspecte din Capitală și din alte localități, lucrări apreciate pozitiv de criticii de artă români și străini. Lucrări semnate de Ioan Cârdei se găsesc răspândite prin diferite colecții particulare din țară și din afara ei: Franța (Chamben), Cehia (Praga) etc.; în Muzeul de Istorie al Capitalei (80 de desene cu aspecte din toate sectoarele); în Muzeul din Suceava ș.a.

Fiind un cadru didactic competent și conștiincios, stimat de studenți și colegi, a îndeplinit în Capitală diferite munci de răspundere: metodist la desen pentru Sectorul I; responsabil al Cercului pedagogic al profesorilor de desen; membru activ al Secției pentru educația estetică din Ministerul Învățământului; referent pentru unele lucrări de desen și caligrafie; coautor al manualului de desen pentru clasa a VIII-a (1964) ș.a.

A pregătit pentru tipar „Desenul copilului mic”, lucrare din două volume, monografia orașului Solca (text și ilustrații) și alte studii importante. N-a reușit să le publice deoarece a încetat din viață, la 7 decembrie 1970, în plină putere de muncă, fiind regretat de toți cei ce l-au cunoscut.

Pentru omagierea activității artistului, Televiziunea Română a organizat o emisiune specială de 20 minute despre „București în viziunea unui artist”, cu scenariul „Polivalența unui artist”, semnat de Ion Potopin, șeful Cenaclului literar „George Călinescu” din cadrul Academiei Române. În acest scop, Televiziunea a filmat la casa artistului lucrări de grafică, pictură, sculptură, poezie, lucrări științifice, acte, fotografii etc. De asemenea, revista „Flacăra” nr.3 din 24 ianuarie 1976 a închinat o pagină întreagă lui I. Cârdei.

În tot timpul vieții, artistul a ținut o strânsă legătură cu meleagurile natale, în special cu oamenii de cultură din Dorohoi, cu foștii săi profesori, bucurându-se din tot sufletul de avântul mișcării spirituale din această localitate urbană din Nordul Moldovei. A adunat un material bogat pentru studiul intitulat „Mișcarea artistică din Ținutul Dorohoiului”, studiu aproape finalizat, rămas în păstrarea familiei pentru a fi valorificat ulterior.

Că Ioan Cârdei era foarte legat de Dorohoi, urmărirea mișcarea culturală de aici și că dorea să-l înnoieze cu o operă de artă deosebită, care să-i poarte numele, rezultă și din scrisoarea datată 7 aprilie 1936, Suceava – adresată scriitorului D. Furtună – pe care o reproducem în întregime pentru conținutul și frumusețea ei:

„Prea Cucernice Părinte,

«Universul», în care întotdeauna urmăresc cu interes activitatea spirituală a dorohoienilor, aduce astăzi știri ce ies din cadrul obișnuit. În primul rând lacrimi sufletești pentru pierderea patriarhului nostru și părintele copilăriei noastre – Constantin Ciocoiu – Dumnezeu să-l ierte și fie-i țărâna ușoară. În al doilea rând vine vestea în legătură cu marele nostru Enescu: teatrul Enescu, bustul Enescu, comuna Enescu. Ne bucurăm că și la noi se recunosc și se cinștesc merite ce se întâlnesc așa de rar. Urmează a treia veste; distincția cu premiul național de poezie acordată Domnului I. Pillat, pentru care Dorohoiul trebuie să se mândrească, iarăși. Și, în sfârșit, a patra noutate: bustul lui I. Brătianu la Dorohoi.

După cum vedeți am dreptate să vă scriu mai mult chiar dacă n-ar fi vorba de rugămintea ce urmează. Prima pe tapet – după cât înțeleg – e ridicarea bustului lui I. Brătianu pentru care fapt D-l Pillat a fost însărcinat să ia contact cu sculptorii bucureșteni și spune D-sa – s-a convenit ca D-l fost ministru, Dumitrescu-Brăila, să execute acest bust cu suma de 80.000 lei. Ar fi timpul ca – ținând seama de darurile cu care m-a înzestrat Dumnezeu – să fiu eu alesul dorohoienilor. Suceava m-a legat de dânsa și se mândrește cu chipul în bronz al lui Porumbescu, ieșit din frământarea gândului și mâinilor mele. Ar putea deci și Dorohoiul să mă recheme nu numai prin amintirile din satul copilăriei – în hotar cu Cracalia –, prin școlăreștile isprăvi sau prin dragostea de mormintele părinților, ci și prin o mai înaltă înfăptuire ce m-ar reprezenta în fața Dv. și a generațiilor viitoare. Am dat dovadă cu prisosință că știu a face artă: (s-au pronunțat esteții noștri: d-l Al. Tzigara-Samurcaș de la București și d-l O. Tafrali de la Iași) nu rămâne decât să mi se ceară și să se pună la contribuție priceperea mea. Dacă dorohoienii l-au nesocotit pe-un Chipăruș, să nu repete faptul c-un, Ardei... Chipăruș și-a făcut renume în Italia și la Paris, iar retribuția pentru bustul în cauză ar constitui pentru noi un început de suport, de pe care să ne putem avânta spre mult visatele cetăți de artă apuseană, pentru a face și mai valoroasă trecerea noastră printre concetățenii lui Enescu. Lucrările poate vor părea greu de abătut dată ce – spun D-lor că – s-au pus pe roate. Pledează însă pentru cauza mea, pe lângă motivele de ordin sentimental enumerate mai sus, și starea materială a D-lui Dv. fost ministru, Dumitrescu-Brăila, căruia – din moment ce se spune că are și suflet de artist – îi va veni ușor să renunțe la un fleac de 80.000 mii în favoarea mea. Ș-apoi tot D-sa – angajat de D-l ministru I. Nistor – ridică la Cernăuți taman același bust al lui I. Brătianu. Vor avea deci ocazia, atât cemăuțenii cât și dorohoienii, să facă comparație – dacă lucrez eu bustul de la Dorohoi. Numai un singur lucru trebuie de-ngrijt: intervenția Sfinției Voastre la care apelez și-m pun toată nădejdea să fie cât mai rapidă, cât mai discretă și mai ales să se ridice deasupra oricărei preocupări de politică. Astfel, cei ce nu vor înțelege nobila Sf. V-tre acțiune, îi vor da coloratură de partid și atunci toate visurile noastre se spulberă... Fie, dar, ca această marți din săptămâna Patimilor să fie un început.

Aceste gânduri le încredințez întâi Sf. V-tre, cel ce-ați fost duhovnicul și sprijinitorul gândurilor mele de artă, și vă rog să mi le susțineți cu mult suflet – așa cum vă știu – în cele ce veți întreprinde pentru sprijinirea lui Cârdei – artist pictor și sculptor, pentru a-l putea crea pe Cârdei – Artistul Pictor și Sculptor...

Să trăiți Prea Cucernice Părinte și să vă dea Dumnezeu toate cele bune. Cu sărutări de mână la Doamna, cele cuvenite de la soția mea (distinsă pe ziua de 31.I.1936 de către Academia din Chambéry cu Diploma „Crucea Albă de Savoia” în gradul de Cigole pentru volumul „Suceava - voivodală”).

Cu succese și mii de mulțumiri. CÂRDEI IOAN.”

Cu toată intervenția folcloristului și istoriografului D. Furtună la forurile superioare, dorința artistului nu s-a împlinit, deși I. Brătianu ar fi meritat un bust în orașul Dorohoi, executat de I. Cârdei. Acesta va realiza, însă, – așa cum am mai menționat anterior – un bust al lui Mihai Eminescu la Cernăuți, în 1940, pierdut în timpul războiului, bust a cărui fotografie o anexăm la prezenta comunicare spre publicare.

După moartea pictorului, soția sa, Doamna Adelina I. Cârdei, a menționat legătura cu Dorohoiul, în special cu prilejul pregătirii și sărbătoririi Centenarului Liceului „Grigore Ghica” în 1979. Doamna Adelina I. Cârdei a solicitat ajutor în publicarea lucrării „Desenul copilului mic”, în două volume, primul studiu de acest fel în limba română, precum și a monografiei orașului Solca. De asemenea, a insistat pentru ridicarea unui bust al lui Mihai Eminescu în județul nostru, după modelul – lucrat în lut – executat de soțul său în 1958, a cărui fotografie o publicăm. Aceste dorințe nu s-au putut realiza înainte de 1989, datorită restricțiilor și greutăților materiale cunoscute... În prezent, sunt condiții mai prielnice pentru reluarea și finalizarea acestor acțiuni de către entuziaștii reprezentanți ai culturii din județul Botoșani.

Se cuvine ca și autoritățile administrative din municipiul Dorohoi și comuna Suharău să omagieze personalitatea artistului, cu prilejul aniversării dându-i numele unei străzi sau instituții de cultură și dezvelindu-i un bust într-un loc corespunzător spre fi pildă generațiilor tinere.

BUSTUL LUI MIHAI EMINESCU
executat la București, 1958

BUSTUL LUI EMINESCU (GHIPS)
rămas în sala Primăriei din Cernăuți, 1940